

„UGYE MAJD MINDEN SIKERÜL VÉLETEK...”

Czegő Zoltán: Lelkek világhuzatban

Czegő Zoltán költészete az idők során alig változott. Mégsem könnyű meghatározni. Erdélyi vidékeken és a magyar fővárosban írta verseit, tanárként, majd újságíróként, áttelepült álláskeresőként - és vagy negyven esztendeje! Nagy idő az, és ijeszítően változatos. Már-már megható, megdöbbentő is, hogy Czegő Zoltán eközben a költészet háborgásait, divatjait hagyta elmúlni maga fölött. Mintha egyetlen, mozdulatlan eszményhez kötötte volna magát az első verssorával. Eszményt, hitet pedig nem lehet elvitatni, a hűséget tisztelni illik.

Régóta mondja ugyanazt, konokul és lágyan. Témái leltározhatók. Műfogásai úgyszintén. Egyik lista sem lenne túlságosan hosszú. Számba vehetők felidézett tájai, szerelmei, csalódásai és vágyakozásai - ő maga alig-alig. Hiszen nem témákról, tárgyokról van szó. Hanem talán a *költészet állapotáról*, amelybe ezek által eljutni kíván, s melyet kiélvezni kevés számára az idő, a szó.

Czegő Zoltán verseiben mindig is volt s maradt egyfajta sóvárgás. Barátokra, szerelmekre (de: „csalatkoztam ha csatlakoztam”), szülőföldre, ifjúságra (de: „én történek ég és föld között”). El is búcsúzik mindezekről, mindannyiszor /„az általános félszben őrlöm fel magam”/. Érzékenységét rejti, miközben sajgón élvezi, s mert élvezi, hetykén elfödi /de: „czegőzoltánkodik bennem a vers”/, vagy travesztiákban másokra hárítja, költők álruhájában jelentkezik, vagy költőknek ajánlja /ugyancsak önmagát/. Ez a kettősség stilisztikailag is tetten érhető.

„Már tudta, hogy porrá leszünk De addig
addig legyünk magunk És én Petőfi Sándor”

Amennyiben Petőfi „beszél” ebben a versben Czegő szavaival: azt mondja, legyünk önmagunk, amíg fart még időnk. De a felszólítás azt is jelentheti: Petőfi Sándor, vagyis költő akarok lenni én, Czegő. A nyelvtani kettősség, bizonytalanság egy *harmadik* jelentést, értelmet, vágyat sugall. Ezért lehet *A költő születése* a vers címe. És Petőfi csupán jelkép, vagy vers-kellék: a magyar költő maga.

Ilyen módon, kettőségek árán akar eljutni Czegő Zoltán a költészetbe. Emberi állapotnak vélheti - és többnek annál. Valamely más tartomány az, amelyért küzd és sóvárog, mint csillagász, akinek egy szál távcsöve van, a Marsra-jutáshoz. Tudja, hogy része - mása? - a teljes világnak, de azt *mégis* csak megközelíteni lehet, elérni nem.

Könnyű volna kijelenteni: az utazás a fontos, nem a megérkezés. Czegő Zoltánban van is ilyen romantikus hajlandóság efféle közhely kimondására. De *hazavágyódás* is van. Ez a vágy földközeli, és némileg képtelen: oda vágyik, ahol van. Otthont, szerelmet, családot akar / megérkezést tehát /, polgári létet, talán nyugalmat is. Eközben mindegyre elköszön családtól, kedvestől, kapufélfától. Talán mert nem elégítik ki ama másik tartomány - állapot - igényeit, talán mert ha megfelelnek azoknak: megszűnnének. Nem lehetne verseket, hasonlatokat írni. Önmagát, hivatását oltalmazza Czegő Zoltán azzal, hogy vállalja és megszenvedi ezt a lehetetlen kettősséget.

Jellemző, hogy hasonlatai sem nyílnak túlságosan tágira. Önkorán keresi ama költészeti állapotot, a bizonyosságát. Az „ég”, a „csillag” s egyéb transzcendenciát sugalló elem: kellék csak, versbeli. Hagyományos, elérhető és *használható*. „Közkincs”. A költő dolga pedig ebben a felfogásban talán az, hogy átélje a köznapi dolgok, helyzetek mellett a költészet dolgait, helyzeteit és így saját személyében egy körbe összevonja őket. Nem valószínű, hogy a „megismerés” vagy a világ „antropomorfizálásának” vágya, még kevésbé a szándéka hajítja, amikor ezt teszi. Czegő Zoltán nem a „felfedező” fajtájából való - ő utazó. Vall, tanúságot tesz: egy köznapi világról és a versről magáról. Nem a lehetségesről beszél, hanem az átélhetőről, gyakran éppen a múltból. Erőfeszítése arra irányul, hogy

képessé tegye magát az átélésre, az utazásra, a vallomásra. De azt /is/ a vers által. Tiszta akar lenni, hogy ezt megtehesse, méltóvá váljon.

Ez benne a nagyon-nagyon emberi, ugyanakkor szövegszerűen is érthető. Ilyen értelemben a vers csak eszköz: az esemény a költészet, mint állapot. Nem a rímek, a ritmusok, a „műviség” vagy a műesség a lényeges számára; az mintegy adott, kidolgozták jó és tisztelt, idézett elődök, vagy akár kortársak. Neki abba az állapotba kell eljutnia. Költőien szólva: önmagához. De miképpen, minek árán?

*„Lassan a semmire esküszöm föl
bebútorozom a nem-valót.”*

Az itteni, a „valós” világ csupa tárgy: bútorok, pizsamák, fák, hegyek, üvegek. És persze, frusztrációk, csalódások, romlások és felépülések. Vagyis szerelmek, barátok, szülők. A föld maga, amelyen ezek élnek s mely alatt pihennek, s melyet Czegő Zoltán is a költői mítosza révén tud megfogalmazni, fellebegtetni abba az eszméyi tartományba, ahol már minden csak öröm, fájdalom. Egyszerű és elvont, mégis átélhető.

Az átéléshez, az „eljutáshoz” pedig felfokozott, lelkesült állapotban vezet az út. Ez a módja. Czegő Zoltán versei, melyekben fontosnak tartva gyakran megszületésük körülményeit is leírja, majd mindig „tágulnak”, egyre izgatottabbak, érzékenyebbek, egyre lázasabbak, következőképpen egyre metaforikusabbak, elvonatottabbak. Amíg eljutnak - hova is?

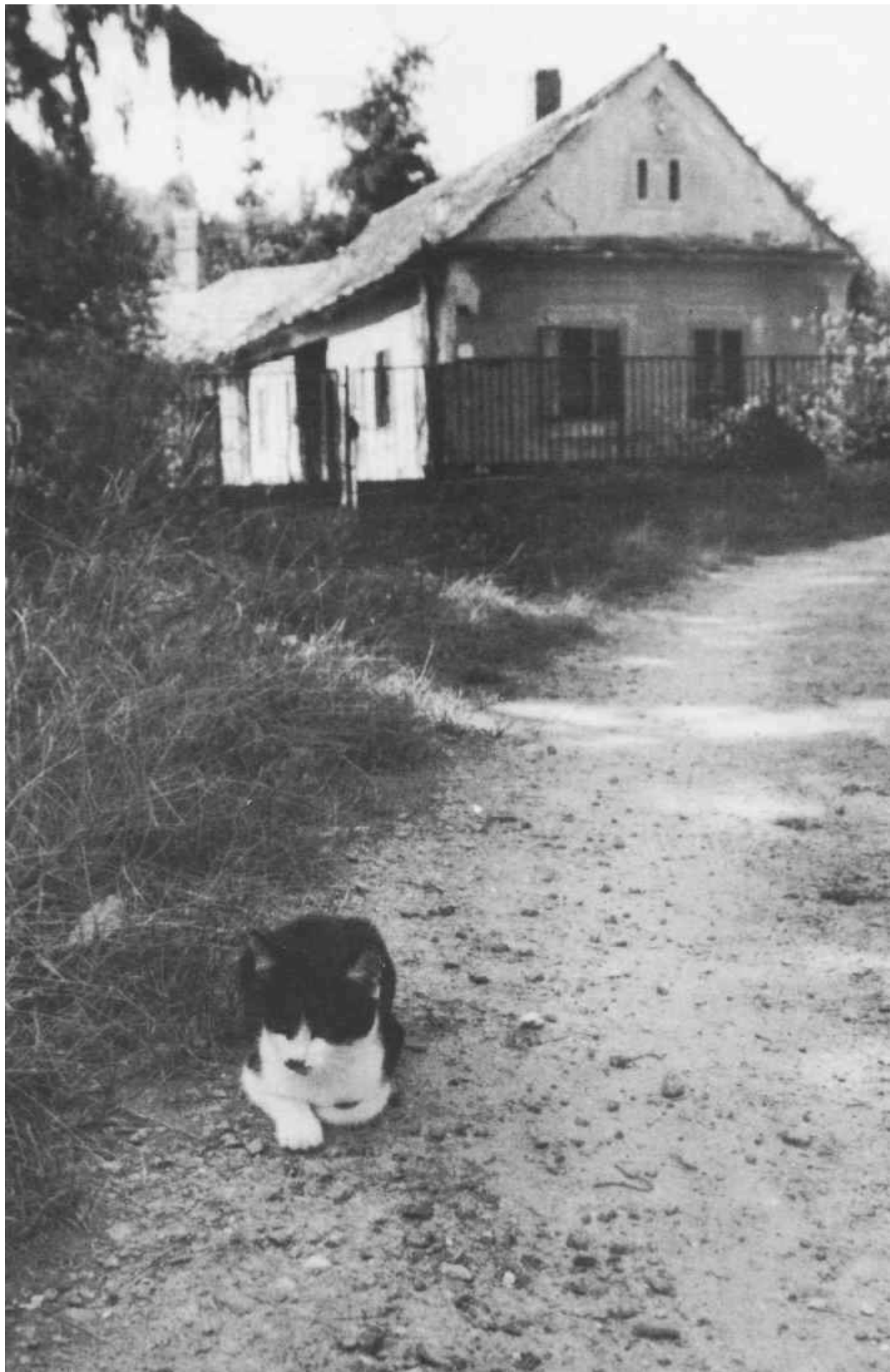
Nem lehet véletlen az sem, hogy gyakran használ infinitívuszokat, határozatlan, „nyitott” igéket: menni, nőni, összeállni, érkezni... A vágyakozás szavai ezek. Néhol parancsszavak. Ez a parancs azonban kétséges, talán szkeptikus (ha van ilyen). És mindezek alján, mögött ott a némileg meglepő állítás: „Iggennel kezdtem minden versemet.” (Múlt időben, igaz.)

Lehetséges, hogy Szegő Zoltán, visszatekintve, az igent hallja ki saját verseiből. De ez mégiscsak azt jelenti - kötetének bizonyossága szerint -, hogy az *igen* nála sosem helyeslés vagy beleegyezés volt, és valódi jelentése az: nem jutott el a *nem-ig*. Lázadozása, hetykesége, búsongása nem tagadás, még csak nem is lemondás. Nagy szó ez manapság. (Zrínyi Kiadó, 1995.) Csiki László

SZERZŐINK:

Ács József (1965) költő - Budapest	Kemenes Géfin László (1932) költő - Montréal, Kanada
Baán Tibor (1946) költő, kritikus - Budapest	Kerecsényi Edit (1922) néprajzkutató - Nagykanizsa
Berentés Tamás (1926) nyug. honv. őrgy. - Nagykanizsa	Keresztúry Dezső (1904) költő, irodalomtörténész - Budapest
Büky László (1941) nyelvész - Szeged	Kiss Dénes (1936) költő - Budapest
Csapó Ida (1952) újságíró, tanár - Zalaegerszeg	Lackner László (1943) író - Zalaegerszeg
Csernák Árpád író - Kaposvár	Lendvai Béla (1969) újságíró - Nagykanizsa
Csiki László (1944) író, költő, műfordító - Budapest	Lőrinczy Huba (1940) irodalomtörténész, kritikus - Szombathely
Czegő Zoltán (1938) költő - Budapest	Méhes Károly (1965) költő, író - Pécs
Galambosi László (1928) költő - Pécs	Mócsi Ferenc (1947) költő - Chicago, USA
Gimes Katalin (1954) irodalmi szerkesztő - Budapest	Müller Imre (1943) mérnök-tanár - Zalaegerszeg
Halász Gyula (1956) dzsessz-kutató - Nagykanizsa	Oláh János (1942) költő, író - Budapest
Horváth Károly (1933) népművelő - Lenti	Szeles József (1956) költő - Keszthely
Jánossy István (1919) költő, műfordító - Budapest	Tar Ferenc (1955) történész - Keszthely

PANNON LŐKÖK

Kulturális folyóirat

KÖVETKEZŐ SZÁMAINK TARTALMÁBÓL:

András Sándor, Bíró József, Cukor György, Ébert Tibor, Fa Ede, Fülöp Gábor, Kelemen Lajos, Nagy Gáspár, Németh J. Attila, Polner Zoltán versei – Balogh Robert, Bayer Béla és Gere István prózája – Fodor András és Sobor Antal naplója – Baán Tibor, Bertók László, Büky László és Dienes Ottó esszéi – Beszélgetés András Sándorral – Berentés Tamás háborús naplója – Cséby Géza, Laczkó András, Miklósi Sikes Csaba, Müller Róbert és Tamás Miklós a Balatonról – Ökológia és turizmus a Balatonnál c. konferencia Keszthelyen – Somogyi Győző grafikusművész portréja – Kritikák, fotógaléria

1996

Ára: 95 Ft.